

Den 15.7.16. bragte **Kristeligt Dagblad** følgende:

Blodig roman har været på vej i 33 år

Forfatteren Jens Kristian Lings begyndte på den i 1983, og nu er den endelig færdig: ”Modermordet i Fjaltring” er bygget op omkring den sidste henrettelse på Lemvig-egnen.

Interview

Af Jørgen Steens

I 33 år har denne roman rumsteret i hans underbevidsthed. Når han gik forbi Fjaltring Kirkegård, kunne han til sidst ligefrem høre, hvordan den døde Laust råbte til ham fra kirkegården om at få bogen gjort færdig.

Sådan lød det i hvert fald inde i Jens Kristian Lings’ forfatterhoved, men bogen trak ud og trak ud.

Først da en interesseret nabo blev koblet på projektet som litterær fødselshjælper, med læsninger undervejs, efterhånden som nye sider blev færdigskrevet, lykkedes det til sidst at komme i mål.

”Det, der stoppede mig, var jo, at det var en ond og modbydelig bog, jeg var i gang med: Om, hvordan Laust tager livet af sin mor og siden bliver halshugget af skarpretteren på en mark her lidt uden for Fjaltring.”

Foto: Astrid Dalum/Scanpix.

Den bog havde han egentlig slet ikke lyst til at skrive, forklarer Lings, men historien pressede sig på, og efter at den har rumsteret i underbevidstheden gennem de mange år, føler han det i dag som en stor lettelse, at ”Modermordet i Fjaltring” nu endelig er blevet udgivet.

Efter at en fjerdedel af det oprindelige manuskript er skåret fra, har de mange år nu materialiseret sig i en roman på godt 300 sider, fyldt med alle de voldsomme, barske og blodige elementer i dramaet, der i første halvdel af 1800-tallet udspillede sig i det forblæste fiskerleje, Fjaltring, få kilometer sydvest for Lemvig.

Et drama, som kulminerede med mordet og i 1837 henrettelsen af Laust, der herved kom til at lægge hals til den sidste offentlige henrettelse på Lemvig-egnen.

Først næsten 100 år senere, i 1930, blev dødsstraffen afskaffet i Danmark, men dog genindført under retsopgøret 1945-1950.

Jens Kristian Lings har digtet videre på de historiske kendsgerninger og skabt en roman med voldtægt, sex, udnyttelse, vold og kærlighed. Et drama, hvor fiktion og fakta er vævet sammen i et skæbnebestemt mønster.

De historiske fakta er hentet i gamle retsprotokoller, overleveret i gotisk håndskrift, som Lings med sin nu afdøde morbror Niels' hjælp har stavet sig igennem på landsarkivet i Viborg.

I de 33 år, hvor ”Modermordet i Fjaltring” har stået på standby i Lings' underbevidsthed, har den nu 82-årige forfatter og foredragsholder lagt en stribe andre udgivelser bag sig af vidt forskellig karakter – fra romaner til digte og litteratur- og debatbøger, blandt andet om det politisk spegede spil omkring bevarelsen af Kaj Munks gamle præstegård i Vedersø, som han også arbejdede med initiativet til. I 10 år virkede han som formand for Kaj Munk Selskabet.

Lings' første litterære udgivelse, ”Luerne” – noget så specielt som en ”før-stenalderroman på vers” – udkom i 1983, samme år som en af hans venner gjorde ham opmærksom på en artikel i den lokalhistoriske udgivelse ”Hardsyssels Årbog” om henrettelsen af modermorderen Laust, som blev startskuddet til arbejdet med den nye roman.

Laust Poulsen, som han hed, blev efter henrettelsen begravet på Fjaltring Kirkegård, helt ude i det yderste nordvestlige hjørne. Graven er for længst forsvundet.

”Selve henrettelsen blev foretaget af skarpretteren fra Odense. Han havde sin søn med, da han var for gammel til selv at føre øksen, men som embedsmand skulle sognefogeden stå for hele arrangementet omkring henrettelsen, blandt andet indskrive en styrke på 30 mand til at holde orden på retterstedet. Han kendte jo Laust, og der er for mig ingen tvivl om, at den begivenhed har taget psykisk hårdt på ham,” mener Lings.

Sognefogeden, Poul Madsen Bjerg, døde kun tre år senere, og i modsætning til Lausts' grav er hans grav fortsat bevaret. Poul Madsen Bjerg var i øvrigt far til politikeren Christen Berg, manden bag De Bergske Blade.

Foto: Astrid Dalum/Scanpix.

Lings' roman udspiller sig i tidsrummet 1770 til 1837 og følger moderen og sønnen Laust fra fødsel til død. Gennem de 33 år er moderen – Else Laursdatter Mærsk – vokset til en rolle som bogens egentlige hovedperson.

”Og det er jeg lidt forbavset over – at en gammel mand som mig skriver en roman med en kvinde som hovedperson,” mener Lings. ”Det havde jeg aldrig forestillet mig.”

Historisk ved man ganske vist ikke rigtig noget om Else Laursdatter, men det fremgår af retsprotokollerne fra retssagen mod Laust, at hun ikke var vellidt i Fjaltring.

”Det var jo et lille samfund med masser af sladder, og jeg forestiller mig, at hun faldt udenfor, fordi hun var velbegavet og smuk – og måske også synsk. Hun kunne, som man sagde, ’mere end sit fadervor’, så man var lidt bange for hende.”

Else får tvillinger – hvoraf den ene er Laust – men faderen svigter hende til fordel for et økonomisk bedre parti.

Det var det almindelige mønster på landet dengang, at en ung mand giftede sig med enken til en gård, og så senere – når hun døde – som ældre fik sig en ung kone. Som derefter, som enke, fandt sig en yngre mand til at drive gården videre, forklarer Lings. Derfor kan man se på folketællingslisterne, at der dengang altid var stor forskel på ægtefæller på landet.

I pagt med tidens idéer om børneopdragelse, måske inspireret af Rousseaus teorier om, at børn skulle hærdes, bliver Laust udsat for en hård opdragelse, så noget kærligt forhold mellem mor og søn har der ikke været tale om.

Som voksen arbejdede Laust ved landbruget og var nogle år færgemand på Oddesund.

I Jens Kristian Lings' roman skildres Laust som velbegavet, stor og stærk, men med et hidsigt temperament, og det er dette, der fører til skænderi med moderen og drabet.

”I vores tid ville han formentlig være dømt for affektdrab,” mener Lings.

Foruden mordet og den efterfølgende retssag og henrettelsen giver romanen et indblik i almuens hårde livsvilkår i en tid med overtro, og hvor for eksempel gabestokken indgik som en naturlig del af straffesystemet. Blandt de personer, Laust færger over, er forfatteren Steen Steensen Blicher, med hvem han diskuterer ”En landsbydegns dagbog” og ”Hosekræmmeren”. Det kunne måske godt være sket, men er ren fiktion.

Derimod er der barsk virkelighed i beretningen om en af periodens helt store katastrofer, som også omtales i bogen: De dramatiske strandinger af ”HMS St. George” og ”Defence” ud for den jyske vestkyst, hvor over 1400 engelske søfolk og soldater omkom, da de to store krigsskibe juleaftensdag 1811 løb ind i en orkan ud for den jyske vestkyst.

Et billede af ”St. George” pryder bogens forside og kan, alt efter temperament, ses som et sindbillede på de storme, Laust og Else bliver udsat for i romanen.

Ved retten i Lemvig idømmes Laust dødsstraf og hjul og stejle, hvilket senere bliver ændret til dødsstraf ved halshugning, altså uden den middelalderlige skærpelse, ”hjul og stejle”.

Inden henrettelsen skal Laust ”beredes” på det evige liv ved samtaler med den lokale præst, pastor Prahl.

Her sker der tydeligvis noget med ham, mener Jens Kristian Lings:

”Måske kan man tale om en omvendelse, og i hvert fald ser det ud til, at Laust finder ro og styrke i sin kristne tro. Den viser sig, da han undervejs til henrettelsesstedet holder en bevæget tale for de 500-600 fremmødte, hvor han formaner alle til at give deres børn en god og kærlig opdragelse og advarer dem mod at lade sig dirigere af heftige og voldsomme lidenskaber.”

Og til sidst, inden skarpretterens økse, et ”Farwall med jer”.

Lings afrunder med en bemærkning om, at ”Else Laursdatter var 33 år, da hun fødte Laust. Laust blev morder som 33-årig, og der skulle så gå 33 år, inden bogen om dem udkom”.

Han tror ikke på talmagi, men funderer alligevel lidt over sammenfaldet.

Jens Kristian Lings: ”Modermordet i Fjaltring”. Historisk roman. 316 sider. 250 kroner. Forlaget Reklamika.

Jens Kristian Lings

Forfatter og foredragsholder, bosat i Fjaltring. Født i 1933 i Haunstrup ved Herning. Cand.pæd. i dansk ved Danmarks Lærerhøjskole i København, hvor han underviste som lektor i dansk litteratur og drama.